

6. Маклакова Н.В. Индивидуальный фактор в обучении иностранному языку // Язык и методика его преподавания: материалы респ. науч.-практ. конф. Казань, 1999. С. 74-75.

7. Методы активизации познавательной деятельности студентов: сб. ст. по проблемам высшей школы / отв. ред. С.И. Дуров. Новочеркасск: НГТУ, 1993.

Білик О. М.

Брагіна Т. М.

Харківська державна академія культури-

м. Харків, Україна

e-mail: bilikle@gmail.com

Особливості викладання спецкурсу «Культура України в контексті глобальних явищ» іноземним аспірантам

Глобалізаційні процеси сучасного суспільства актуалізували проблеми отримання вищої освіти в іншій країні. У світі з кожним роком зростає кількість іноземців, які не лише здобувають вищу освіту в українських ВНЗ, але навчаються в аспірантурі для здобуття наукових ступенів кандидата наук та доктора філософії. В умовах сьогодення український освітній менеджмент активно впроваджує нові форми організації наукової діяльності в умовах глобалізації. Зустрічаючись із реаліями нового соціуму, іноземні аспіранти не завжди готові до міжкультурної взаємодії в контексті діалогу культур, що впливає на успішність їх входження в нове освітньо-культурне середовище та позначається на якості науково-дослідної діяльності. Підготовка іноземних аспірантів потребує особливої уваги, оскільки сьогодні аспірантура є третім (освітньо-науковим рівнем), який, відповідно до Закону України «Про вищу освіту», «відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення» [1]. Навчальними планами

аспірантури передбачено вивчення аспірантами спецкурсів, орієнтованих на набуття відповідних компетентностей. Серед таких спецкурсів у Харківській державній академії культури було запропоновано для вивчення іноземними аспірантами спецкурс «Культура України в контексті глобальних явищ».

На думку В. Шейка, «культура – це розвиток духовно-практичних можливостей і потенцій людини, їх втілення в індивідуальному розвитку людей. Через залучення людини до світу культури, змістом якої є сама людина в усьому багатстві її можливостей, потреб і форм існування, реалізується як самовизначення особистості, так і її розвиток» [3; 119].

Духовний потенціал культури, який дозволяє виховувати життєздатну особистість, здійснює гармонізацію інтересів людини і суспільства: привласнюючи цінності культури, особистість збагачує себе; в той же час, транслуючи культурні цінності і норми, вона стає актором і розповсюджувачем культури. Погоджуємося з А. Рижановою стосовно того, що, «культура, зокрема її духовна складова, перетворюється на основний чинник розвитку соціуму, стає передумовою постійного духовного творення, наслідком якого є "багатовимірна людина"» [2; 204].

У сучасному полікультурному просторі відмінність культур постає природною складовою різноманітного світового спадку. Знання іноземними аспірантами культури та історії українського народу сприятиме продуктивності міжетнічного діалогу, тому цілеспрямоване використання елементів традиційної української культури, залучення іноземців до сфери національних та загальнолюдських цінностей створюють сприятливі умови для успішності набуття ними компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі дослідницько-інноваційної діяльності.

Запропонований курс має на меті надати необхідну інформацію для розуміння цілісної картини ходу історико-культурного процесу в світі та розуміння його змісту з позиції взаємовпливу, взаємодії української та світової спільнот. **Завдання** курсу: систематично представити та класифікувати коло

проблем сучасної культури України в контексті глобальних явищ; продемонструвати на конкретних прикладах міру залученості культури України в світові процеси; дати огляд основних підходів до інтерпретації цих явищ. Під час вивчення спецкурсу передбачається формування у іноземних аспірантів таких **компетентностей**: володіння культурою мислення, мовлення, письма, здатність до пошуку, вибору та структурування інформації, формулювання мети та вибору релевантних засобів її досягнення; уміння логічно правильно аргументовано та чітко вибудовувати усну та письмову інформацію, використовувати в комунікації комп'ютерні засоби візуальної репрезентації; використовувати різноманітні методи теоретичного й експериментального досліджень; розуміння основних процесів і тенденцій, що відбуваються у сучасній культурі, уміти аналізувати культурні явища в широкому історичному та соціальному контекстах, проводити компаративний аналіз подібних явищ в українському та світовому культурних просторах; отримати навички академічного письма; формування аналітичної здатності осмислювати культурні процеси в їх глобальному і локальному вимірах.

Методика викладання запропонованого спецкурсу базується на використанні принципів критичної філософської рефлексії, передбачає використання проблемного підходу і низки методів: інтерпретативного, компаративного аналізу, раціональної реконструкції, історичної реконструкції.

Програмою передбачено вивчення таких тем: «Феномен сучасності як предмет модерної і постмодерної соціальної теорії»; «Суспільство та масова комунікація. Становлення мас-медійної теорії: М. Маклюен, Д. Лалл, Д. Д. Пітерс»; «Діалектика глобального і локального в сучасній культурі України»; «Сучасне українське мистецтво. Концепції сучасного мистецтва»; «Культура України в системі координат “Схід-Захід”, “Північ-Південь”»; «Глобалізм і сучасні екологічні проблеми в Україні».

Культурологічні знання покликані забезпечити розуміння того, що таке людина, у якому світі вона живе, що має робити і на що сподіватися, якою повинна бути її комунікація з навколишньою дійсністю. Ці знання

відображають загальне в різноманітних фактах культури, визначають їх взаємодію та системоутворення, стають підґрунтям розв'язання важливих життєвих проблем, визначають способи поведінки в різноманітних соціокультурних ситуаціях. Оволодіння іноземними аспірантами культурологічними знаннями пов'язане з безпосереднім їх практичним застосуванням, оскільки передбачає планування, прогнозування та регулювання процесу пізнання соціокультурного життя на матеріалі традиційної та сучасної культури українців. Спецкурс, аналізуючи культурне життя, змушує аспірантів замислитися про культуру України як інклюзивну не тільки щодо інших національностей та регіонів, а у взаємопроникненні зі світовою культурою.

Залучення іноземців до сфери культурної взаємодії створює сприятливі умови для успішної їх соціалізації в освітньо-культурному середовищі вищого навчального закладу.

Викладання спецкурсу, зважаючи на складність тематики та ті проблеми, які постають перед іноземними аспірантами через недостатнє володіння ними мовою спеціальності, за якою відбувається навчання в аспірантурі, ґрунтується на роботі з науковим текстом відповідної тематики. Зокрема, за кожною темою пропонуються невеликі автентичні тексти обсягом від 80 до 200 слів. До кожного тексту складається список слів та словосполучень, з перекладу яких і починається вивчення тексту. Передтекстові завдання покликані максимально зняти труднощі, які можуть виникнути під час сприйняття тексту. Їх мета – навчити іноземного аспіранта аналізувати структуру речення, знаходити суб'єкт і предикат, ставити питання до всіх слів у реченні; знаходити в тексті та доречно використовувати конструкції наукового стилю; виокремлювати головну інформацію речення та тексту.

Післятекстові завдання мають на меті навчити іноземного аспіранта складати словосполучення різного типу з опорою на текст; аналізувати структуру абзацу; давати визначення понять; ставити питання до тексту; складати питальний та номінативний план тексту; розповідати текст за планом;

записувати будь-яку частину тексту по пам'яті; будувати власне висловлювання за темою, об'єднуючи інформацію декількох текстів, обираючи головне.

Також іноземні аспіранти одночасно вчаться самостійно працювати з текстами з фаху: читати та перекладати відповідні тексти наукового стилю за темою, що вивчається; знаходити додаткову інформацію за темою, компресувати цю інформацію, передавати її та записувати по пам'яті.

Також передбачені підсумкові контрольні заняття, які мають на меті узагальнення вивченого за темою матеріалу. Після опрацювання всіх текстів за темою іноземний аспірант має вміти: давати визначення тих понять, які представлено в текстах; відповідати на питання викладача, представлені в усній формі; прослухати невеликий текст за вивченою темою та відповісти на питання викладача; скласти власне коротке висловлювання за темою.

Отже, запропонована система роботи з вивчення іноземними аспірантами спецкурсу «Культура України в контексті глобальних явищ» передбачає не тільки засвоєння відповідних знань та формування визначених компетентностей, але й зорієнтована на те, щоби навчити іноземних аспірантів працювати з будь-яким новим текстом зі спеціальності, аналізувати його структуру, тобто навчити продуктивно працювати з будь-яким науковим текстом з фаху та створювати власні тексти

Література:

1. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556 // Відом. Верховної Ради України. – 2014. – № 37/38. – Ст. 2004.
2. Рижанова А. О. Соціалізація студентської молоді в умовах інформаційного суспільства / А. О. Рижанова // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. – Харків, 2009. – Вип. 27. – С. 202–210.
3. Шейко В. М. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.) : монографія / В. М. Шейко, Ю. П. Богуцький. – Київ : Генеза, 2005. – 592 с.

Бондаренко Л.М.

*Харківський національний автомобільно-
дорожній університет*

м. Харків, Україна

e-mail: vy_bond57@email.ua

Особливості процесу адаптації іноземних студентів до навчання у ВНЗ України

Процеси інтернаціоналізації вищої освіти вимагають від викладачів мови для іноземних студентів урахування адаптаційних механізмів до нових умов проживання та навчання.

Інтерес до України як країни з високим науковим і технічним потенціалом, навіть не зважаючи на певні об'єктивні причини, серед іноземних студентів продовжує невпинно зростати. А це, у свою чергу, потребує певної організації адаптаційних механізмів до соціального й навчального середовища України.

Однією з проблем такої адаптації іноземних студентів до умов країни навчання є їхній низький рівень адаптаційних здібностей. Це пов'язано, у першу чергу, з вимушеним зменшенням їх особистісної активності, що супроводжується недостатньою особистісною самореалізацією, значними комунікативними проблемами, не завжди адекватною оцінкою незнайомого для них менталітету.

У зарубіжній літературі адаптація іноземних студентів до умов країни навчання розглядається головним чином у контексті індивідуального входження в новий соціальний простір, у нову культуру. Головними напрямками досліджень іноземних учених і викладачів практиків є загальні проблеми (визначення свого місця в незнайомій соціальній системі, реалізація особистісного потенціалу іноземних студентів тощо) і специфічні проблеми (вибіркове використання отриманих знань, умінь і навичок у постнавчальний період, тобто в умовах рідної країни).

У вітчизняній науковій і методичній літературі увага дослідників акцентується на проблемах входження іноземних студентів у навчальний процес і проблемах оптимізації психолого-педагогічної та дидактичної систем навчання.